

# МАНИФЕСТО

Лука Кликовац





**Manifesto 1 SBA**

2021 / иллюстрация / Inkjet print / 135 x 90cm

# МАНИФЕСТО

## Лука Кликовац

---

MANIFESTO  
Luka Klikovac



Продајна галерија „Београд“  
Август 2021.  
Београд

Милица Лапчевић

# МАНИФЕСТО

Видио сам послове које је Бог дао синовима људским да се муче око њих.

(Даничић-Караџић: Књига проповедникова 1:13 –10)

Сећах се како је мој отац обичавао да каже да је важан разлог за живљење припрема да се остане мртвав дуго времена после тога (Вилијам Фокнер: "Док лежах на самрти")

Сигурно већ знате да своје претке можете упознати на [ancestors.com](https://www.ancestors.com), да сваку особу на планети можете пронаћи преко search engine-a подешених према државама и нацијама. Знате вероватно и да можете проверити како ћете изгледати у старости, погледати детаљне фото извештаје НАСА ровера са Марса, ослушнути звук удаљених планета, иза граница Сунчевог система, обићи све веће светске градове дигиталним таксијима, да не помињемо Google view, сателитске снимке и јавне камере. Познато вам је да можете провести хиљаде сати на google meetu, погледати нове филмове, обићи музеје и конзуумирати све друге садржаје који би вас могли заинтересовати на 1,7 милијарди веб сајтова у којима свакодневно учествује 4,5 милијарди људи, док би за скидање свих информација које су тренутно онлајн било потребно три милиона година при брзини од 44 мегабајта у секунди...<sup>1</sup>

Али, ко сте, заправо, ви?

На ово питање фотограф Лука Кликовац у оквиру своје нове изложбе "Манифесто" даје неочекиван одговор, кроз хибрид едукативне лутке и самостално обликоване хуманоидне фигуре, обојене јарким, упозоравајућим бојама на које налазимо и у природи, као и у сигнализацији за обележавање нуклеарне опасности. Ова елегантна антропоморфна појава у минуциозно изграђеним и доследно кинематографски осветљеним просторима станови, гаража и радионица, илуструјује пред нама класичне начине самоубиства. На већини фотографија је тзв. филмска ноћ, а макете простора окружене су неодређеним баштенско-парковским зеленилом, што појачава утисак драматичне издвојености сваког појединачног суицидалног догађаја.

---

<sup>1</sup> (подаци за 2021 <https://websitesetup.org/news/how-many-websites-are-there/>; physics.org).

На овај начин антропоморфна лутка, постмедијски пример могуће представе човека, служи, као и саме фотографије, форензичкој реконструкцији трагичног чина врхунске отуђености, безизлазности, па и беспомоћности у односу на савремено “стање ствари” – свет неолибералне репродукције вредности која служи све већим класним разликама, те стварању недодирљивих и невидљивих заједница повлашћених; умреженог потрошачког анонимног конзумеризма циркулације и преузимања робе и информација, који претвара корисника у компромитованог субјекта, пасивног примаоца несагледиве количине услуга које би да га истовремено и профилишу – и у његовом “животу и у личности” (Шопенхајер), у његовим изборима, развоју и самом Бићу (Хайдегер).

Баш као и на претходним изложбама Луке Кликовца, интутивно задубљеног у најактуелније токове и преокрете у пулсирању наше цивилизације (Memento, Mirror, Baggage) које на стрпљив и прецизан начин, са истакнутом фотографском виртуозношћу изграђује, призори из циклуса “Манифесто” истовремено су и знак упозорења и дијагноза – безнадежна предаја инжењерског симбола пред нама морала би бити замењена побуном људског модела према коме је створен.

Осветљени апокалиптичном светлошћу будућности која са ових фотографија полако осветљава и нашу сопствену судбину, још увек остајемо макар мало у нади да се ради о само једној фази у развоју нове људскеости – можда би самоубилачка побуна лутака пред нама могла иницирати нове увиде у којима ћемо изнова кренути у потрагу за чулним и телесним на уштре дизајнираних инжењерских стереотипа наше егзистенције, устати и напустити тихо систем првидне слободе, још једном, као и много пута раније у историји, јер “не бити мртвав не значи – бити жив”. (E.E.Cummings)

Приметили бисмо на крају ове белешке посвећене изузетно актуелној изложби пред вами, да се њен садржај односи на оне који поседују станове, гараже и радионице, аутомобиле и намештај, негде на планети, као и да велика већина људских бића у расној, економској и егзистенцијалној потлачености, у кретању континуирано трансформише слику света око нас. На то нас подсећа тајанствено зеленило на ободима сваког призора, од чијег опстанка зависи једнако много као и од онога што се налази у средишту погледа посматрача.

# Лука Кликовац

(1988, Београд)

lukaclick@gmail.com

Дипломирао је на Факултету примењених уметности у Београду 2012. године, где је и докторирао на смеру Примењене уметности и дизајн 2017. године. Излагао је своје радове на десет самосталних и великом броју колективних изложби у земљи и иностранству, а многи радови су му били објављивани у месечним и дневним новинама, као и иностраним часописима о фотографији. Добитник је прве награде конкурса Young Creative Chevrolet 2010. године на националном нивоу. Члан је УЛУПУДС-а од 2014. године. Од 2014. до 2016. године је радио на Факултету уметности Универзитета у Косовској Митровици у звању доцента. Од 2016. године ради као уметнички сарадник на Факултету примењених уметности у Београду. Његов уметнички рад је усмерен ка константном истраживању фотографије као технике и медија, док у својим фотографским пројектима најчешће комбинује њену наративну и ликовну компоненту.

## Самосталне изложбе

Прелаз/пролаз, Соња Жугић и Лука Кликовац, Галерија АРТГЕТ, Културни центар Београда, Београд, 2021.

Пртљаг, Мала ликовна галерија КЦ „Лаза Костић”, Сомбор 2017.

Пртљаг, Галерија Дома омладине Београда, Београд, 2017.

Strain, Галерија Илија Шобајић, Центар за културу, Никшић, 2016.

Огледало, Галерија АРТГЕТ, Културни центар Београда, Београд, 2015.

Мементо, Уметнички простор У10, Београд, 2014.

Synthesis, Народни музеј Црне Горе, Атеље Дадо, 2014.

Фотографије, Галерија Трибине младих – Културни центар Новог Сада, 2012.

AlterActio, Галерија Атријум – Библиотека града Београда, Београд, 2012.

Demersal, Срећна Галерија СКЦ, Београд, 2012.

## Колективне изложбе, избор

Аспекти балканске фотографије, Вила Петридис, Солун, Грчка, 2018.

Volkswagen Arteon, Radisson Collection Hotel, Old Mill Belgrade, Београд 2017.

Дијалог на квадрат (Силвија Ђолонга, Андреј Куртин, Пеко Никчевић, Лука Кликовац), Галерија Јурај Кловић, Ријека, 2017.

Интернационални фестивал фотографије и видеа: Photo Speaks 2017, Јужна Кореја, 2017.

Реч – 47. мајска изложба, Кућа краља Петра, Београд 2015.

Ноћ музеја, изложба фотографија, Градски музеј у Косовској Митровици, 2015.

Raiffeisen club награда за младе уметнике, HUB G12, Београд 2014.

12. Међународни бијенале уметности минијатуре, Модерна галерија, Културни центар Горњи Милановац, 2014.

Изложба фотографија Meetings, Municipality of Neapolis-Sykeon art room, Солун, Грчка 2012.

Изложба фотографија „Интернационални сусрети фотографије, Академска сцена“, Градска галерија уметности, Пловдив, Бугарска 2012.

Изложба фотографија Sa Okayame, Галерија Gendai Heights, Окајама, Јапан 2012.



**Manifesto 2 SBD0**

2021 / илкът принт / Inkjet print / 135 x 90cm



**Manifesto 3 SBH**

2021 / инкюет принт / Inkjet print / 135 x 90cm



**Manifesto 7 SBD**

2021 / инкюет принт / Inkjet print / 135 x 90cm



**Manifesto 4 SBWC**

2021 / инкюет принт / Inkjet print / 135 x 90cm

## **Luka Klikovac**

(1988, Belgrade, Serbia)

lukaclick@gmail.com

He graduated from the Faculty of Applied Arts in Belgrade in 2012, where he also received his doctorate in Applied Arts and Design in 2017. He has exhibited his works in ten solo and a large number of group exhibitions in the country and abroad, and many of his works have been published in monthly and daily newspapers as well as foreign magazines on photography. He won the first prize in Young Creative Chevrolet in the 2010 national competition. He has been a member of ULUPUDS (Association of Applied Arts Artists and Designers of Serbia) since 2014. From 2014 to 2016, he worked at the Faculty of Arts of the University of Kosovska Mitrovica as an assistant professor. Since 2016, he has been working as an artistic associate at the Faculty of Applied Arts in Belgrade. His artistic work is directed towards constant research of photography as a technique and medium, while he usually combines its narrative and artistic component in his photographic projects.

### Solo exhibitions

*Crossing / Passage*, Sonja Žugić and Luka Klikovac, ARTGET Gallery, Belgrade Cultural Center, Belgrade, Serbia, 2021.  
*Baggage*, Small Art Gallery, Laza Kostić Cultural Center, Sombor, Serbia, 2017  
*Baggage*, Youth Center Gallery, Belgrade, Serbia, 2017  
*Strain*, Ilija Šobajić Gallery, Nikšić Cultural Center, Montenegro, 2016  
*Mirror*, ARTGET Gallery, Belgrade Cultural Center, Serbia, 2015  
*Memento*, U10 Art Space, Belgrade, Serbia, 2014  
*Synthesis*, National Museum of Montenegro, Studio Dado, 2014  
*Photographs*, Youth Forum Gallery – Novi Sad Cultural Center, Serbia, 2012  
*AlterActio*, Atrium Gallery – Belgrade City Library, Serbia, 2012  
*Demersal*, Happy Gallery SKC, Belgrade, Serbia, 2012

### Collective exhibitions, selection

*Aspects of Balkan Photography*, Villa Petridis, Thessaloniki, Greece, 2018  
*Volkswagen Arteon*, Radisson Hotel Collection, Old Mill Belgrade, Belgrade 2017.  
*Dialogue Squared* (Silvija Đolonga, Andrej Kurtin, Peko Nikčević, Luka Klikovac), Juraj Klović Gallery, Rijeka, Croatia, 2017  
*International Photography and Video Festival: Photo Speaks 2017*, South Korea, 2017  
*Word – 47th May Exhibition*, King Peter's House, Belgrade, Serbia, 2015  
*Museum Night*, photo exhibition, City Museum in Kosovska Mitrovica, Serbia, 2015  
*Raiffeisen Club* award for young artists, HUB G12, Belgrade, Serbia, 2014  
*12th International Biennial of Miniature Art*, Modern Gallery, Gornji Milanovac Cultural Center, Serbia, 2014  
*Photo exhibition Meetings*, Municipality of Neapolis-Sykeon art room, Thessaloniki, Greece 2012  
Photo exhibition *International Meetings of Photography*, Academic Stage, City Art Gallery, Plovdiv, Bulgaria, 2012  
Photo exhibition *Sa Okayame*, Gendai Heights Gallery, Okayama, Japan, 2012

Milica Lapčević

# MANIFESTO

I saw the grievous task which God has given to the sons of men to be afflicted with.  
(Daničić-Karadžić: The Book of Ecclesiastes 1:13 -10)

I remember my father used to say that an important reason for living was preparing  
to stay dead for a long time after that. (William Faulkner: As I Was Dying)

Surely you already know that you can get to know your ancestors on [ancestors.com](#), that you  
can find every person on the planet through search engines tailored to countries and nations.  
You probably know that you can check how you will look in old age, look at detailed photo  
reports of NASA rovers from Mars, listen to the sound of distant planets beyond the solar  
system, visit all major cities by digital taxis, not to mention Google view, satellite images and  
public cameras. You know that you can spend thousands of hours on Google meet, watch new  
movies, visit museums and consume all other content that might interest you on 1.7 billion  
websites in which 4.5 billion people participate every day, while downloading all information  
that is currently online would take took million years at a speed of 44 megabytes per second ...<sup>1</sup>

But who are you really?

Photographer Luka Klikovac gives an unexpected answer to this question in his new exhibition  
titled *Manifesto* using a hybrid of an educational doll and self-shaped humanoid figure, painted  
with bright, warning colors that we find both in nature, as well as in signaling for nuclear  
danger. This elegant anthropomorphic figure illustrates classical ways of committing suicide in  
front of our very eyes taking place in meticulously built and consistently cinematographically  
lit spaces of apartments, garages and workshops. Most of the photos are shot during the so-  
called movie night, and the models of the rooms are surrounded by unspecified garden and park  
greenery, which reinforces the impression of dramatic isolation of each individual suicidal event.

In this way, the anthropomorphic doll, a post-media example of a possible representation of  
man, serves, like the photographs themselves, for a forensic reconstruction of the tragic act  
of supreme alienation, hopelessness, and even helplessness in relation to the modern "state  
of affairs" – a world of neoliberal reproduction of values that serves to increase the already

---

<sup>1</sup> (подаци за 2021 <https://websitesetup.org/news/how-many-websites-are-there/>; physics.org).

growing class differences, and the creation of untouchable and invisible communities of the privileged; the networked consumer anonymous consumerism of circulation and retrieval of goods and information, which turns the user into a compromised subject, a passive recipient of an incalculable amount of services that would simultaneously profile him – both in his "life and personality" (Schopenhauer), in his choices, development and his very Being (Heidegger).

As in Luka Klikovac's previous exhibitions, he is intuitively immersed in the most current trends and in the pulsation of our civilization (Memento, Mirror, Baggage) he patiently and precisely constructs scenes from the cycle Manifesto with prominent photographic virtuosity, scenes that are simultaneously a warnings sign and diagnosis – the hopeless surrender of the engineering symbol before us should be replaced by the rebellion of the human model according to which it was created.

Illuminated by the apocalyptic light of the future that is slowly illuminating our own destiny from these photographs, we still have at least a little hope that this is just another stage in the development of a new humanity – perhaps a suicidal rebellion of dolls could initiate new insights that would incite us to set out in search of the sensual and the bodily at the expense of the designed engineering stereotypes of our existence, to rise and quietly leave the system of virtual freedom, once again, as many times before in history, because "not being dead does not mean being alive." (E.E.Cummings)

We would like to note at the end of this text about this very current exhibition in front of you, that its content refers to those who own apartments, garages and workshops, cars and furniture, somewhere on the planet, and that the vast majority of human beings are racially, economically and existentially oppressed, on the move continuously transforming the image of the world around us. The mysterious greenery on the edges of each scene reminds us of that, on whose survival depends as much as what is in the center of the observer's gaze.

ИЗЛОЖБА РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВИМА  
СЕКРЕТАРИЈАТА ЗА КУЛТУРУ  
ГРАДА БЕОГРАДА



EXHIBITION SUPPORTED BY  
SECRETARIAT FOR CULTURE OF  
THE CITY OF BELGRADE

ИЗДАВАЧ  
ПРОДАЈНА ГАЛЕРИЈА «БЕОГРАД»  
Косанчићев венац 19, Београд, Србија  
Тел/факс 011 30 33 923  
Тел 011 32 87 325  
office@galerijabeograd.org  
www.galerijabeograd.org

Главни и одговорни уредник  
Михаило М. Петковић, директор институције

Кустоси  
Јелена Кривокапић  
Сања Тодосијевић  
  
Ликовни уредник  
Драгица Вуковић

Уметнички савет  
Бранко Раковић  
Александар Лека Младеновић  
Горан Десанчић

Текст у каталогу  
Милица Лапчевић

Превод  
Ванда Перовић

Дизајн  
Жолт Ковач

Штампа  
Грид студио доо, Београд

Тираж  
150

PUBLISHER  
GALLERY «BEOGRAD»  
Kosančićev venac 19, Belgrade, Serbia  
+ 381 11 30 33 923  
+ 381 11 32 87 325  
office@galerijabeograd.org  
www.galerijabeograd.org

Editor-in-chief  
Mihailo M. Petković, director

Curators  
Jelena Krivokapić  
Sanja Todosijević

Art Editor  
Dragica Vuković

Art Council  
Branko Raković  
Aleksandar Leka Mladenović  
Goran Desančić

Text in catalogue  
Milica Lapčević

Translation  
Vanda Perović

Design  
Žolt Kovač

Printed by  
Grid studio, Belgrade

Print run  
150

Насловна страна / Front cover

**Manifesto 5 SBG** (детаљ / detail)  
2021 / инкјет прнт / Inkjet print / 135 x 90cm

Последња страна / Back cover

**Manifesto 6 SBJFH** (детаљ / detail)  
2021 / инкјет прнт / Inkjet print / 135 x 90cm

CIP – Каталогизација у публикацији  
Народна библиотека Србије, Београд

77.929 Кликовац Л.(083.824)  
77.04(497.11)"20"(083.824)

КЛИКОВАЦ, Лука, 1988-

Лука Кликовац = Luka Klikovac : манифесто = manifesto : Продајна галерија "Београд", август 2021.  
/ [текст у каталогу Милица Лапчевић = text in catalogue Milica Lapčević ; превод Ванда Перовић =  
translation Vanda Perović]. – Београд : Продајна галерија "Београд" = Belgrade : Gallery "Beograd", 2021  
(Београд : Грид студио). – [12] стр. : илустр. ; 22 x 22 см

Тираж 150. – Упоредо срп. текст и енгл. превод. – Библиографски подаци о уметнику.

ISBN 978-86-6141-169-4

а) Кликовац, Лука (1988-) -- Фотографије -- Изложбени каталогози

COBISS.SR-ID 42448649



**Manifesto 8 SBMVEG**  
2021 / илкъет принт / Inkjet print / 135 x 90cm



[www.galerijabeograd.org](http://www.galerijabeograd.org)